

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum II. Decretalium, Per Triginta Titulos Distributum, In Quo Agitur
De Judiciis, Foro Competenti, Libelli Oblatione, Mutuis petitionibus, ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1708

Articulus III. Quibus liceat jurare in iudicio?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73001](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73001)

servatum vergat in dispendium salutis æternæ; sic Innocentius III. in c. cum contingat. 28. h. t. & quamvis Layman in dict. c. n. 5. censeat, quòd, si mulier in alienationem rei dotalis, vel propter nuptias donatæ, cum iuramento consentiat, renuntians privilegiis suis efficaciter, etiam ex iustitiæ virtute obligationem contrahat; volens, pactum, sive contractum, qui lege ipsi resistente ob privatum commodum irritus est, per accessionem iuramenti confirmari, ita, ut etiam in externo foro actio tribuatur: contrarium tamen probabilius teneri, constat ex dict. l. 1. tit. 35. c. l. 3. tit. 13.

ARTICULUS III.

Quibus liceat jurare in iudicio?

2094.

Quamvis omnes homines, qui habent usum rationis, ex natura rei possint emittere iuramentum in iudicio; aliqui tamen ob hoc repelluntur, inter quos sunt periuri, ut habetur in c. Parvuli. 22. q. 5. ibi: qui semel periuratus fuerit, nec testis sit post hoc, nec ad Sacramentum accedat, nec in suo, vel alterius iurator existat. Quamvis autem hunc textum plures accipiant solum de illo, qui in iudicio de perjurio convictus, & condemnatus est, ut voluit Sotus de iust. l. 2. q. 1. a. 10. & alii cum Barbof. in dict. c. Parvuli. n. 2. & Sanchez l. 3. in Decalog. c. 3. num. 5. videtur tamen valde probabiliter idem ex hoc textu dicendum de omnibus perjuris notoriis notorietate facti, quamvis in iudicio non convictis, si iuramentum id notorium fuerit quantum ad verba, deliberationem, & factum; quia nimirum eiusdem est evidentia facti illum dixisse verba iurandi, & bene deliberasse, & cognovisse, se jurasse falsum; ita docent Valent. z. 2. D. 6. q. 7. punct. 3. colum. 4. vers. disputat verò, Azor, instit. moral. p. 1. l. 11. c. 11. qu. 6. Quando autem in textu dicitur: nec

Tom. II.

in sua, nec in alterius causa iurator existat, accipiendum est de iuramento; quod ad honorem, vel favorem iurantis spectat, ut est iuramentum purgationis; vel probationis supplicandæ, vel etiam testimonii ferendi: at verò ea iuramenta, quæ potius onerisunt, quam honori, uti est iuramentum calumniæ, & fidelitatis, quod præstatur domino in causa feudi, &c. etiam perjuri, & alii infames præstare debent; ut docet gloss. in cit. c. Parvuli, V. causa. Sanch. l. 3. cit. c. 3. numer. 5.

Dubitari etiam potest de pueris, an admitti iure possint ad edendum in iudicio iuramentum? Resp. in dict. c. parvuli. 22. q. 5. haberi parvulos, qui sine rationabili ætate sunt, non debere cogi iurare; & c. pueri, 15. ibid. pueros ante annos quatuordecim non cogendos iurare; ubi nota. r. dici, non esse cogendos; non autem, prohibitos. Unde Suarez l. 1. de iuram. c. 14. n. 5. putat, pueros ante pubertatem, si iurare velint in iudicio, non esse prohibendos, modo aliunde constet, illos esse sufficienter capaces iuramenti; nam, quòd non cogantur iurare, favor est, non pœna: rectius tamen non admittuntur regulariter, quando eorum iuramentum recipiendum foret cum partis adversæ gravi præiudicio, seu in causa gravi; idque propter imbecillitatem ætatis, & maturi iudicii, cum periculo facilis flexionis in obliquum potentiâ, promissis, commodo, & inclinatione in partem, pro qua iurant.

De Presbyteris extat textus in 2. q. 4. c. si quis. 4. ubi dicitur: si quis Presbyter contra Laicum, vel Laicus contra Presbyterum aliquam habet querimoniæ controversiam, Episcopo præcipiente personarum acceptione finiatur, & Laicus per iuramentum (si necesse sit) se expurget: Presbyter verò vice iuramenti, per Sanctam consecrationem interrogetur, quia Sacerdotes ex levi causa iurare non debent. Manus enim, per quam

Zzz

cor-

corpus, & sanguis Christi conficitur, iuramento polluetur? absit: cum Dominus in Evangelio discipulis suis (quorum vicem nos indigni in Sanctagerimus Ecclesia) dicat: nolite omnino iurare; sit autem sermo vester: est, est, non non: quod autem his abundantius est, à malo est; & c. Presbyter. 5. *ibid.* ubi habetur, quod Presbyter, vel quilibet Sacerdos, si à populo accusatus fuerit, & certi non fuerint testes, qui crimini illato approbent veritatem, *iusiurandum in medio erit*, & illum testem proferat de innocentia suae puritate, cui nuda & aperta sunt omnia.

2097.

Ex his deducitur, Sacerdotes ex levi causa iurare non deberé; cuius rationem valde convenientem reddit D. Thomas. 2. 2. q. 80. a. 11. *in corp.* dicens: non indiget dictum hominis confirmatione, nisi quia de eo dubitatur; hoc autem derogat dignitati personae, ut dubitetur de veritate eorum, quae dicit; & ideo *personis magnae dignitatis non convenit iurare.* Ubi tamen advertendum, quod subiungitur *c. si quis*, pro secunda eius parte, ubi habetur, his auctoritatibus non omnimoda iuramenta prohiberi fieri à Sacerdotibus: sed tantum incauta, & ea, quae pro qualibet causa temporali iudicio offeruntur: cum autem populari infamia Sacerdotes opprimuntur, tunc ad innocentiae suae assertionem iuramenta debere offerri.

2098.

Questio autem est, an Sacerdotes, vel Clerici, quando in iudicio licite iurare possunt (nam ex causa necessaria licite etiam à Religiosis juratur per expressum textum in *c. etsi Christus. 2. h. t.*) iuramentum suum licite praestent coram Laico? ante responsum not. aliud esse, iuramentum voluntarium coram Laico, hoc est *in praesentia Laici*; aliud, *necessarium*, seu coactivum coram Laico, tanquam *Superiore id exigente*; quo posito Resp. primum licite fieri posse; ut colligitur *ex c. Ex rescripto. 9. h. t.* ubi Monachi

coram Abbate suo *in praesentia Petri*, cui Monasterium debebat magnam summam, jurarunt pro sui Monasterii debitis stare in obsequio: secundum autem negandum est, cum Laicis in Clericos, & Religiosos nulla competat Superioritas importans aliquam in eos jurisdictionem, ut constat ex dictis tit. 1. & habetur *in c. Nullus. 22. q. 5.* *ibi: nullus ex Ecclesiastico ordine cuiquam Laico quidquam super Sacrosancta Evangelia jurare praesumat: sed simpliciter cum veritate, & puritate dicat: est, est, non, non.* Sed si est aliquid, quod sibi objiciatur, prout indicaverint, qui eiusdem ordinis sunt, aut corrigatur, aut expurgetur; ubi nota, quod in textu, post verbum *obiiciatur*, apud Burchardum, & Juonem, sequuntur haec verba: *ad Episcopum, in cuius territorio est, deferatur*, & iuxta id, quod illi, qui ejusdem sunt ordinis, dijudicaverint, aut corrigatur, aut expurgetur; quo notatur, iuramentum etiam purgationis, si quod incumbat Clerico, non apud Laicum, sed Ecclesiasticum Iudicem praestandum esse; nisi forte id fiat cum licentia Episcopi, ut notat Sanchez *in Decalog. l. 3. c. 3. numer. 8.*

2099.

Dubitari tamen potest, an, si Clericus, vel Religiosus, non permittatur à Iudice Laico (v. g. tempore pestis) transire in territorium eius jurisdictioni subiectum, nisi iuret, se non venire ex loco infecto, id licite praestet? nam in tali casu propter incolumitatem totius territorii, merito ceteroquin negatur iis transitus, nisi constet, de loco non infecto, ex quo veniunt, propter grave periculum infectionis? affirmativam sequitur Piringh *h. t. n. 22.* nam etsi Laici, etiam tali casu, non sint Superiores eorum, tamen id licite exigunt; quia non est coactivum simpliciter loquendo, cum non vi illata exigant, sed tantum ex hypothese, si civitatem ingredi velint; haec tamen ratio posset extendi (ut faci-

facile solent Laici procedentes contra Clerum) ad plures consequentias, quæ nullatenus permittuntur; affirmandum igitur videtur propter tam grave peticulum tum ipsius personæ regularis; tum territorii, justè præsumi posse consensum Ecclesiastici Superioris in tali casu. Rectè tamen monet Layman, l. 4. Summa, tr. 4. c. 12. n. 5. magis decere Clericos, non jurare instar Laicorum *tactu corporali, vel manuum elevatione*, sed solùm ad quæstionem ejus, qui loco præest, respondere cum sponsione, *interposita à fide Sacerdotali, bey meinen Geistlichen Würden und Ehren* de quo V: dicta à n. 2028; & colligitur ex cit. c. Presbyter, de quo supr. n. 2096. ibi: Presbyter verò, vice juramenti, per sanctam consecrationem interrogetur.

ARTICULUS IV.

De juramento litis decisivo.

2100. Juramentum litis decisivum definitur juramentum litis finiendæ causæ, à parte litigante præstitum; hoc duplex est, nempe *voluntarium*, quod pars parti spontè defert, ut jure verum esse, quod asserit, in hunc finem, ut præstito juramento lis omnis sit præcisæ, & pars, quæ juramentum detulit, quiescat: & *necessarium*, quod Judex vel ad petitionem partis, vel ex officio defert parti; de quo V. n. 2008. Juramentum litis decisivum, quod *voluntarium* diximus, aliqui distinguunt in *judiciale*, ac *extra-judiciale*, quæ divisio nihil superaddit, nisi, quod illud fiat *in*; istud, *extra-judicium*; quamvis aliqui dicant *judiciale* voluntarium esse, quod pars parti defert in judicio; vel quod delatum refertur ad hunc finem, ut pro jurante sententia feratur.

2101. Not. autem, quod *referre juramentum* idem sit, ac *delatum sibi ab advor-*
Tom. II.

sario juramentum in eum transferre. Paulus l. 38. *jurejur.* apud Hotoman: *Manifesta* (inquit) *turpitudinis, & confessionis est, velle nec jurare, nec jusjurandum referre.* Unde Judex dicitur *referre* juramentum in actorem, quando delatum Reo, & eo nolente jurare, in illum transfert. Similiter Reus dicitur *usjurandum referre* actori, seu in actorem, quando id sibi delatum à Judice in Actorem transfert; sic Pereyra in *Elucid. n. 1995.* quibus positus: not. 2. de juramento litis decisivo generaliter agi in *c. fin. h. t.* ubi Gregorius IX. Henrico Judici scribens, ait: *juramentum à te parti delatum, nisi justa de causa non potuit recusari; quamvis, quod in judicio à parte parti defertur, recusari possit licitè, ac referri; nec liceat convento famosà actione referre hujusmodi jusjurandum; post quæ subjungit: Sanè, si Actor omnino in probatione defecerit, Reus debet (& si nihil præstiterit) obtinere: presumptione verò faciente pro illo, reo deferrì potest, ad ostendendam suam innocentiam, juramentum, nisi Judex (inspectis personarum, & causæ circumstantiis) illud actori videat deferendum.*

Not. 3. de eodem L. 1. ff. de jure- 2102.
jurando sive voluntario, &c. hæc haberi: *maximum remedium expediendarum litium in usum venit jurisjurandi religio: quæ vel ex pactioe ipsorum litigatorum, vel ex auctoritate Judicis deciduntur controversiæ; ex quo sequitur, parti, quæ juravit si ab adversario rursus sub hoc molestaretur, competere exceptionem litis finite, juramento nimirum ejus decisivo, à parte delato sive in, sive extra-judicium, cujus effectus est, ut adversarius statim in limine judicii repellatur. Advertendum tamen, quod hæc exceptio non perimat instantiam (cùm eo non obstante Judex ferat sententiam) sed tantùm per illud finiri quoad necessitatem probandi, & ferendi sententiam juxta juramentum.*